

NOVEMBER 2020

EKSPLOSIV UDVIKLING I BRUGEN AF STRAFCELLE KALDER PÅ NYE TILTAG

De seneste fem år er brugen af isolationsfængsling som disciplinærstraf, såkaldt strafcelle, steget markant. Institut for Menneskerettigheder mener, at det er en bekymrende udvikling, og opfordrer Folketinget og Kriminalforsorgen til videst muligt at begrænse brugen af strafcelle. Instituttet har desuden en række anbefalinger til at forbedre vilkårene for indsatte, der bliver straffet med isolation.

Isolation er den hårdeste disciplinære straf, fængselsbetjente kan tildele indsatte. Der har været en eksplosiv stigning i brugen af såkaldt strafcelle de seneste fem år. 705 gange blev indsatte i danske fængsler i 2019 straffet med isolation i mere end 14 dage. Til sammenligning skete det kun syv gange i 2015, at en indsat sad i strafcelle i mere end 14 dage.

Stigningen i brugen af strafcelle skyldes blandt andet, at det siden 2017 har været obligatorisk at straffe ulovlig besiddelse af en mobiltelefon med 15 dages strafcelle. Samtidig blev strafcelle obligatorisk som sanktion ved upassende sprogbrug og adfærd.

Modsat Danmark bruger hverken Norge eller Sverige strafcelle som disciplinær straf.

MENNESKERETLIGE STANDARDER FOR ISOLATION

I 2015 vedtog FN's Generalforsamling et nyt sæt standarder for fængsler – de såkaldte Mandela-regler. Ifølge standarderne skal stater blandt andet forbyde isolationsfængsling i mere end 15

ANBEFALINGER

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at:

- Folketinget forbyder mere end 15 dages isolationsfængsling i træk.
- Kriminalforsorgen sikrer, at isolationsfængslede bliver tilset dagligt af sundhedspersonale.
- Kriminalforsorgen løbende laver et overblik over, hvor lang tid de enkelte indsatte er isolationsfængslet. Det gælder, uanset om isolationen skyldes frivillig isolation, udelukkelse fra fællesskabet eller strafcelle.
- Kriminalforsorgen sikrer lokal udarbejdelse af interne retningslinjer for ikendelse af langvarige eller hyppige strafcellesanktioner.

sammenhængende dage. FN's Mandela-regler er ikke retligt bindende, men Danmark har været med til at opfordre andre FN-stater til at anvende de nye standarder.

BRUG AF ISOLATION OVER FOR INDSATTE

I Danmark anvendes isolation af frihedsberøvede i følgende tilfælde:

1. Strafcelle

Fængselspersonalet har mulighed for at sætte indsatte i isolation som disciplinærstraf, hvis den indsatte ikke har fulgt reglerne. Strafcelle er den hårdeste form for disciplinærstraf, og sanktionen kan anvendes i en periode på op til fire uger.

2. Isolation under varetægt

Isolation under varetægt bruges typisk med det formål at sikre, at en varetægtsfængslet

ikke påvirker efterforskningen ved for eksempel at tale med vidner.

3. Udelukkelse af fællesskabet

Ved udelukkelse fra fællesskabet bruges isolation som en forebyggende sikkerhedsmæssig foranstaltning.

4. Frivillig udelukkelse fra fællesskabet

En varetægtsfængslet eller indsat kan frivilligt vælge at gå i isolation, hvis vedkommende for eksempel føler sig truet.

Danmark har løbende fået kritik fra internationale menneskeretlige kontrolinstanser for den udbredte brug af strafcelle som disciplinærstraf.

Senest anbefalede Europarådets Komité til Forebyggelse af Tortur i begyndelsen af 2020, at Danmark kun anvender strafcelle i exceptionelle tilfælde og ikke over 14 dage. Komitéen anbefalede desuden et forbud mod gentagne disciplinære sanktioner, der tilsammen resulterer i en isolationsperiode ud over den maksimalt tilladte længde, og at Danmark i de tilfælde, hvor gentagne overtrædelser fører til strengere straffe,

sikrer, at overtrædelserne behandles gennem det strafferetlige system.

BEHOV FOR MERE EFFEKTIVE RETSGARANTIER

I en temarapport fra 2019 pegede Folketingets Ombudsmand på behovet for i højere grad at sikre retssikkerheden for indsatte, der straffes med isolation. Ombudsmanden efterlyste blandt andet retningslinjer for fastsættelse af strafcelle og ændringer af Kriminalforsorgens klientsystem, der for eksempel håndterer afgørelser om forseelser og registrerer antallet af indsatte i strafcelle.